

Avaluació transversal dels ensenyaments d'Economia i d'Administració i Direcció d'Empreses, UB, UAB, UPF i URV

Introducció

A Catalunya els ensenyaments d'Economia i d'Administració i Direcció d'Empreses (ADE) s'imparteixen a cinc universitats (UB, UAB, UPF, UdG i URV). En el programa 2000 de l'Agència s'han avaluat, de forma transversal, les titulacions d'Economia impartides a la UB, la UAB i la UPF, i les d'Administració i Direcció d'Empreses de la UB, la UAB, la UPF i la URV¹.

L'avaluació dels ensenyaments d'Economia i d'ADE s'ha fet en paral·lel i això ha comportat que l'avaluació interna i l'externa, en els casos de la UB i la UPF, s'hagin fet de forma conjunta per a tots dos ensenyaments. Cal tenir present que ambdues titulacions provenen de l'antic ensenyament de Ciències Econòmiques i Empresariales i que els primers cicles de tots dos ensenyaments solen ser comuns o mantenen moltes similituds.

Context institucional

La primera facultat de Ciències Econòmiques de Catalunya es va crear l'any 1953 a la UB, que va ser pionera en aquest ensenyament. Posteriorment, l'any 1970, la UAB va començar a impartir aquests estudis i, l'any 1990, la creació de la UPF va representar una nova ampliació de l'oferta. Finalment, la creació de la URV, al principi dels noranta, va portar a una reestructuració i a una nova ampliació d'aquests estudis a Tarragona.

Va ser justament al principi dels noranta, amb la publicació del Reial decret 1497/1987 de directrius generals comunes dels plans d'estudi, quan van aparèixer les titulacions d'Economia i d'ADE, en detriment de l'ensenyament de Ciències Econòmiques i Empresariales que desapareixia. Per a les facultats de la UB i la UAB el camí transcorregut des de la seva creació ha suposat la implantació de fins a cinc plans d'estudis diferents, els tres primers com a Ciències Econòmiques i Empresariales i els següents com a Economia i ADE.

De fet, abans d'aquesta divisió l'ensenyament de Ciències Econòmiques i Empresariales ja tenia especialitats properes a les noves titulacions, tant en l'àrea d'economia com en la d'empresa.

La posició estratègica de les facultats de Ciències Econòmiques en les seves universitats respectives és important, especialment en les de Barcelona. Això es percep per la seva rellevància institucional, per l'elevada demanda que hi ha per cursar els seus estudis i, finalment, per l'abast de la participació i les relacions amb l'entorn econòmic i empresarial del seu professorat.

Accés a les titulacions

A tall d'introducció, cal posar de manifest que, abans de la divisió de l'ensenyament de Ciències Empresariales, la distribució dels estudiants dins d'aquest àmbit era favorable a l'especialitat d'ADE. Això ha continuat sent així, tot i que la posada en marxa de la titulació d'Economia ha reforçat aquesta branca de coneixement.

La planificació dels nous ensenyaments va fer que tant a la UAB com a la UPF s'oferissin el mateix nombre de places per a Economia que per a ADE; en canvi, a la UB l'oferta de places d'ADE és sensiblement més gran que la d'Economia.

El curs 1999-2000, el nombre mitjà de demandes per plaça oferta era d'1,2 a Economia i d'1,6 a ADE, amb uns valors màxims a la UPF d'1,5 a Economia i de 2,75 a ADE. La demanda per cursar ensenyaments d'ADE és superior a la d'Economia a tots els centres avaluats. Per universitats, la demanda més gran, tant d'ADE com d'Economia, es dona a la UB, seguida per la UPF (vegeu la taula 2).

¹ Les titulacions d'Economia i d'ADE que s'imparteixen a la UdG no han estat avaluades, atès que es van posar en marxa el curs 1999-2000 i, per tant, s'ha considerat prematur dur a terme un procés d'aquesta mena.

En aquest sentit, cal dir també que, amb la consolidació de la divisió dels ensenyaments de Ciències Econòmiques i Empresariales, la distribució d'estudiants entre l'àrea d'economia i la d'empresa està tornant als nivells d'abans, quan ADE i Economia eren especialitats dins d'una mateixa titulació. Així doncs, s'observa una tendència decreixent de la demanda en l'ensenyament d'Economia.

Pel que fa a les notes d'accés, cal subratllar que l'ensenyament d'ADE de la UPF té una de les notes d'entrada més altes de tot el sistema universitari català. La segona nota de tall més alta per a la titulació d'ADE correspon a la UAB. Per a l'ensenyament d'Economia, la UPF té també una de les notes més altes del sistema, seguida, en aquest cas, per la de la UB.

El comportament de les notes de tall al llarg del temps és, per a totes tres universitats, molt estable. Cal aclarir que la nota de tall indicada en aquest informe correspon a la de primera assignació. És per això que en alguns casos, malgrat haver-hi una nota de tall superior a 6, la reassignació de places fa que hi hagi estudiants matriculats amb notes inferiors. De totes maneres, la major part dels estudiants amb notes de tall entre 5 i 6 s'apropa molt al 6.

La distribució dels nous estudiants segons la nota d'entrada també afavoreix la UPF, ja que la majoria dels seus alumnes té notes de tall entre 7 i 10. En canvi, a la UB i a ADE de la UAB el nombre més important d'estudiants se situa en l'interval de notes de tall entre 6 i 7. A Economia de la UAB els nous estudiants es distribueixen a parts iguals en els intervals corresponents a notes de tall entre 5 i 6 i entre 6 i 7 (vegeu la taula 3). Quant a la distribució de l'accés entre homes i dones, a tots els centres avaluats s'observa un repartiment força igualat de tots dos gèneres.

Finalment, cal destacar que tant a ADE com als ensenyaments d'Economia la relació entre accés a la titulació i grau d'inserció professional dels titulats és bona, tant per la rapidesa de la seva inserció com per l'adequació de les feines desenvolupades als estudis cursats.

Taula 1. Notes de tall. Evolució 1995-2000

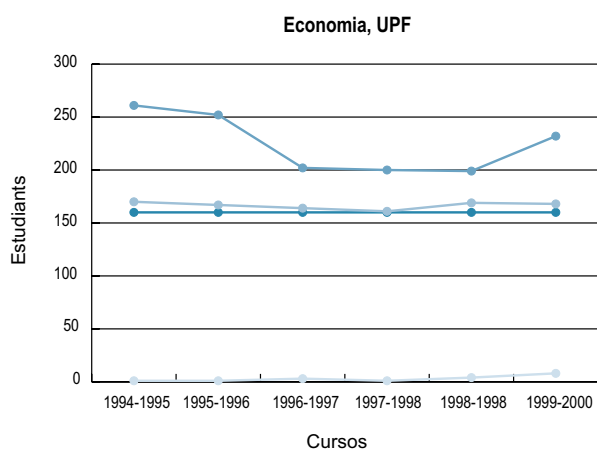
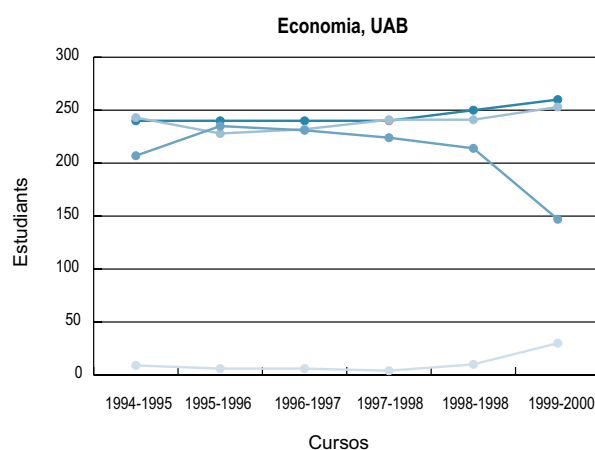
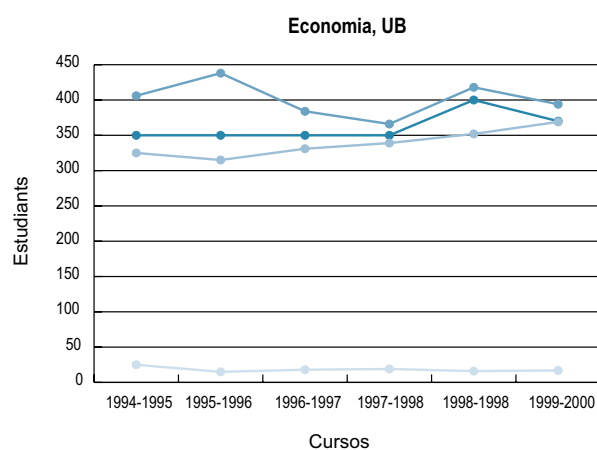
Titulació	Via d'accés PAU					
	1995-1996	1996-1997	1997-1998	1998-1999	1999-2000	NTE*
Economia, UB	6,13	6,16	6,09	6,06	6,13	7,13
Economia, UAB	6,00	6,03	5,93	5,95	5,94	6,32
Economia, UPF	6,88	6,92	6,98	6,98	7,08	7,50

*Nte.: Nota de tall equivalent del curs 1999-2000

Taula 2. Demanda d'accés a la titulació. Curs 1999-2000

Titulació	Places ofertes*	Demanda global	Ràtio demanda / oferta	Demanda 1a opció		Demanda satisfeta global
				PAU	Altres	
Economia, UB	360	434	1,2	418	16	352
Economia, UAB	250	177	0,7	147	30	253
Economia, UPF	160	240	1,5	232	8	168

* Places ofertes a Catalunya: 861
Demanda en 1a opció a Catalunya: 890

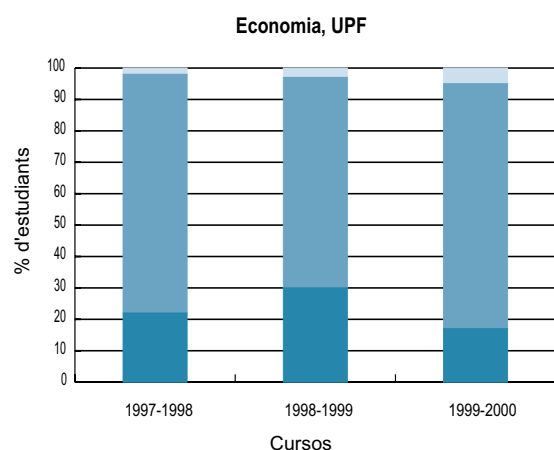
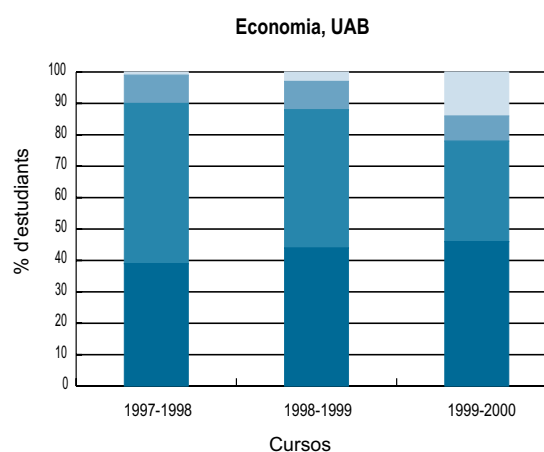
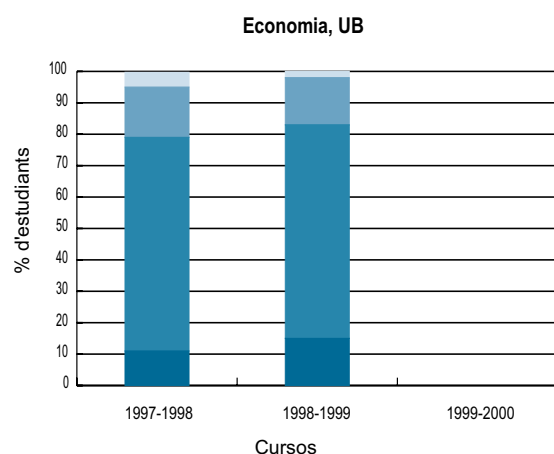

—●— Places
 —●— Demanda satisfeta
 —●— Demanda 1a PAU
 —●— Demanda altres vies

Taula 3. Distribució dels alumnes de 1r curs per notes i vies d'accés

Titulació	Via d'accés PAU								
	Curs 1997-1998			Curs 1998-1999			Curs 1999-2000		
	[5-6]	[6-7]	>7	[5-6]	[6-7]	>7	[5-6]	[6-7]	>7
Economia, UB	10,9%	68,4%	15,9%	14,8%	68,4%	14,8%	6,9%	72,9%	18,3%
Economia, UAB	39,4%	50,6%	9,5%	53,4%	37%	9,3%	45,8%	31,6%	7,9%
Economia, UPF	0%	21,7%	76,4%	0%	30,2%	67,5%	0%	14,4%	77,9%

La suma de la distribució dels alumnes d'accés via PAU per a cada curs ha de sumar el 100%. Si això no passa, la diferència fins el 100% correspon als alumnes que han accedit a la titulació per altres vies.

Altres
FP>7
PAU>7
PAU [6-7]
PAU [5-6]

Taula 4. Notes de tall. Evolució 1995-2000

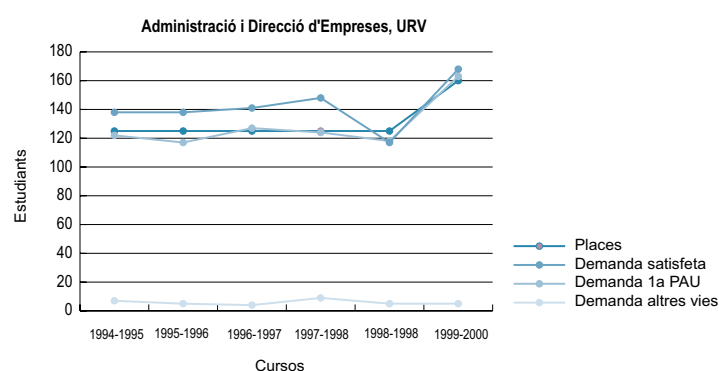
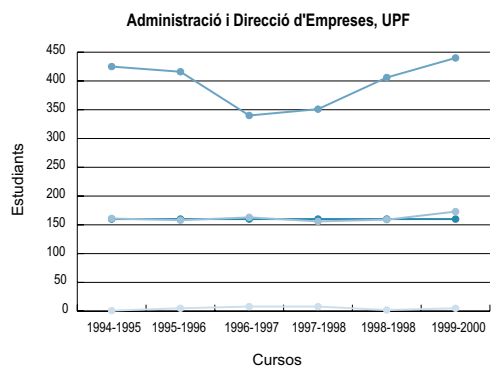
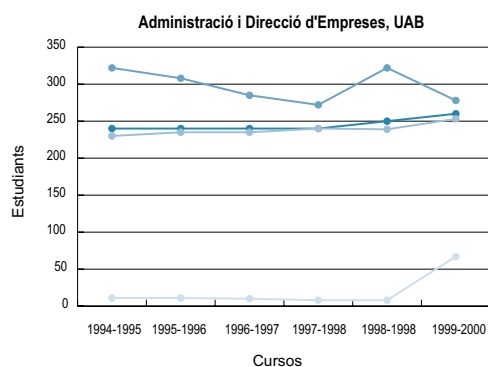
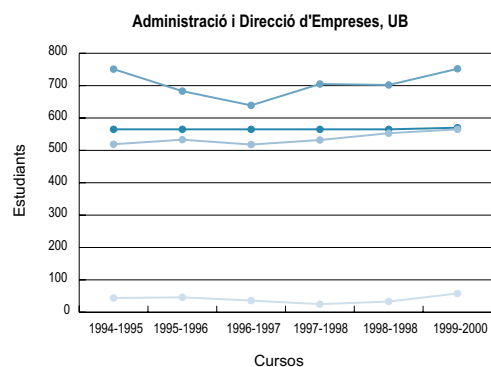
Titulació	Via d'accés PAU					NTE.*
	1995-1996	1996-1997	1997-1998	1998-1999	1999-2000	
ADE, UB	6,15	6,15	6,14	6,20	6,29	7,46
ADE, UAB	6,22	6,22	6,19	6,29	6,34	7,17
ADE, UPF	7,05	7,21	7,30	7,38	7,44	8,29
ADE, URV	5,76	5,94	5,79	5,72	5,75	6,56

Nte.: Nota de tall equivalent del curs 1999-2000

Taula 5. Demanda d'accés a la titulació. Curs 1999-2000

Titulació	Places ofertes*	Demanda global	Ràtio demanda / oferta	Demanda 1a opció		Demanda satisfeta global
				PAU	Altres	
ADE, UB	560	781	1,39	747	34	539
ADE, UAB	250	345	1,40	378	67	253
ADE, UPF	160	440	2,75	435	5	173
ADE, URV	160	173	1,08	168	5	163

* Places ofertes a Catalunya: 1.240
Demanda en 1a opció a Catalunya: 1.926

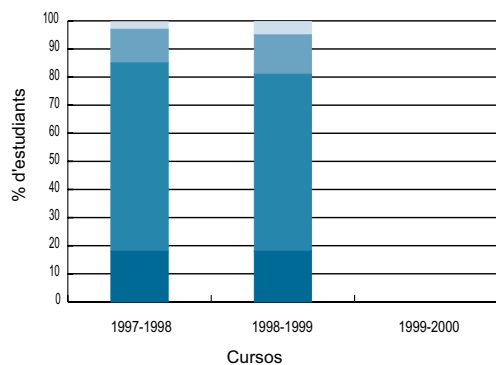

Taula 6. Distribució dels alumnes de 1r curs per notes i vies d'accés

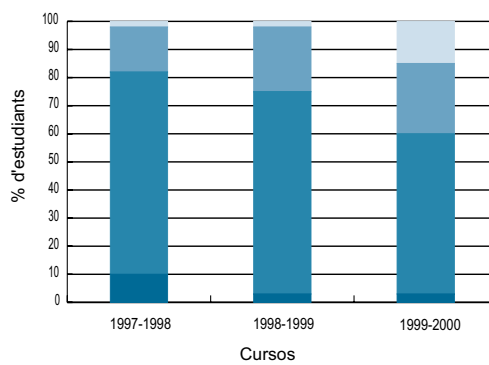
Titulació	Via d'accés PAU								
	Curs 1997-1998			Curs 1998-1999			Curs 1999-2000		
	[5-6]	[6-7]	>7	[5-6]	[6-7]	>7	[5-6]	[6-7]	>7
ADE, UB	17,7%	67,5%	12,2%	17,9%	63,3%	14,1%	5,6%	71,8%	20,4%
ADE, UAB	13,3%	71,6%	15,8%	3,8%	67,1%	29,1%	3,2%	56,5%	24,5%
ADE, UPF	0%	5,2%	92,3%	0%	10,7%	87,4%	0%	1,2%	96,0%
ADE, URV	26,6%	56,4%	13,7%	44,9%	33,9%	16,9%	38,0%	39,9%	20,2%

La suma de la distribució d'alumnes d'accés via PAU per a cada curs ha de donar el 100%. Si això no passa, la diferència fins el 100% correspon als alumnes que han accedit a la titulació per altres vies.

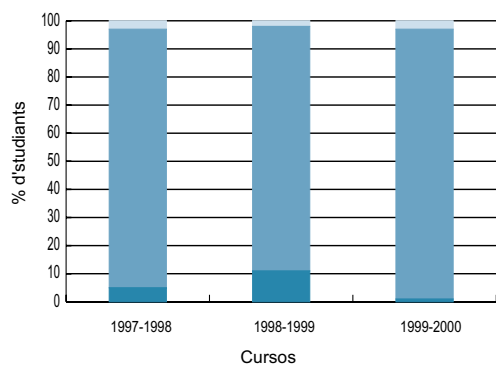
Administració i Direcció d'Empreses, UB

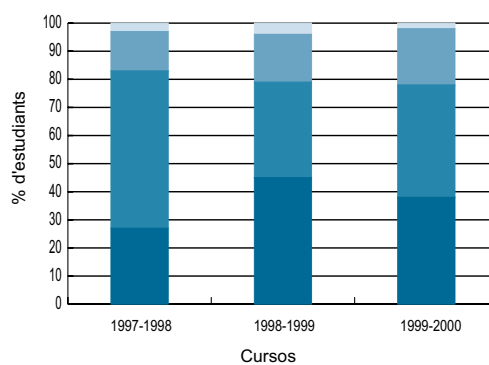
Administració i Direcció d'Empreses, UAB

Administració i Direcció d'Empreses, UPF

Administració i Direcció d'Empreses, URV

Altres
FP>7
PAU>7
PAU [6-7]
PAU [5-6]

Administració i Direcció d'Empreses, UAB

Taula 17. Dades generals de la UAB. Curs 1998-1999

	ADE, UAB
Alumnes de l'ensenyament	1.651
Alumnes de l'ensenyament a tot Catalunya	8.474
Alumnes totals matriculats a la UAB	33.273
Alumnes de cicle llarg a la UAB	28.507
Percentatge d'alumnes de la titulació respecte dels alumnes totals de la UAB	5%
Percentatge d'alumnes de la titulació respecte dels alumnes de cicle llarg de la UAB	6,2%
Percentatge d'alumnes respecte del total d'alumnes de la titulació a Catalunya	19%

Fites, objectius i planificació

Els objectius generals de l'ensenyament d'ADE estan orientats a formar els estudiants en els coneixements i les tècniques de l'economia i la direcció d'organitzacions, seguint criteris tecnocientífics, humans i d'eficàcia. Així mateix, pretenen desenvolupar les habilitats i les competències necessàries dels graduats per actuar com a professionals en el seu camp.

Els objectius formatius també preveuen que els estudiants desenvolupin valors i actituds coherents amb les necessitats de la societat actual.

L'anàlisi de la relació entre objectius formatius i la seva adequació al mercat de treball sembla positiva, si es pren en consideració l'indicador d'inserció laboral dels titulats de la UAB.

Aquests objectius han estat ben valorats pel comitè extern d'avaluació, encara que tant la mateixa titulació com els experts externs han detectat la necessitat de concretar-los més i de definir-ne indicadors de seguiment.

L'existència d'un sol departament d'Economia de l'Empresa que integra les diferents disciplines afavoreix la coordinació i la planificació de l'ensenyament. Tot i així, la coordinació interdepartamental és feble.

També es considera positiu l'establiment d'un contracte programa entre la titulació i la UAB per millorar la qualitat docent de l'ensenyament.

El programa de formació

El programa formatiu de l'ensenyament d'ADE preveu una formació comuna amb el d'Economia durant el primer cicle i una especialització que s'efectua al segon cicle. Això permet que els estudiants rebin una bona base en fonaments d'anàlisi econòmica i mètodes quantitius.

El programa ofereix quatre itineraris diferents: Direcció, Comercialització, Finances i Comptabilitat, i Economia Empresarial. Aquesta oferta respon a les necessitats del mercat de treball actual i, per tant, representa un aspecte positiu de la titulació.

En general, els programes de les assignatures estan actualitzats i responen als tòpics més comuns de les disciplines, malgrat que alguns són massa densos. Com a propostes de millora, els comitès suggereixen que es dugui a terme un estudi sobre l'equilibri d'activitat durant els dos cicles de formació, sobre l'actualització dels continguts de les matèries d'informàtica i sobre la seqüència en la impartició d'algunes assignatures.

El programa de cooperació Universitat-Empresa, que preveu un segon cicle especial amb la realització de períodes de pràctiques en empreses, és un valor destacat d'aquesta titulació. Aquest programa actualment està limitat a 70 estudiants, raó per la qual els avaluadors han suggerit ampliar o articular noves fórmules perquè un nombre més gran d'alumnes pugui realitzar pràctiques, tal com preveu el pla d'estudis. Aquest aspecte a millorar adquireix una importància rellevant

si es té en compte que la major part de les pràctiques es fan actualment a l'aula i estan dedicades a la resolució de problemes i que, per tant, afavoreixen poc l'adquisició d'habilitats.

La possibilitat de cursar algunes matèries en anglès és un altre aspecte positiu de la titulació que caldria reforçar. També seria interessant incloure matèries que facilitin la connexió de l'estudiant amb el món professional i cursos propedèutics de matemàtiques per als alumnes de nou ingrés.

Taula 18. El programa de formació

ADE, UAB	
Publicació al BOE	20.07.1998
Anys de durada	4
Pla d'estudis	
Crèdits troncal i obligatoris	213,7
Teoria	141
Pràctica	72,7
Crèdits optatius	56,2
Crèdits de lliure elecció	30
Total	300
Grau mínim de practicitat obligatòria	
	31%
Nombre d'assignatures optatives ofertes	47
Oferta de crèdits optatius propis	291
Percentatge de crèdits optatius al pla d'estudis	18,7%
Relació d'optativitat	5,2
Projecte final de carrera / Pràcticum	Sí
Pràctiques en empreses	Sí

Desenvolupament de l'ensenyament

Excepte a primer curs, els estudiants tenen una gran llibertat per matricular-se de tot el que desitgin. Aquesta situació, que té sens dubte aspectes positius, dificulta l'organització docent d'horaris i d'exàmens. A més a més, com que no es duu a terme cap acció per orientar l'estudiant a l'hora de matricular-se, la situació actual pot provocar seqüències incorrectes o excés de crèdits matriculats que després no es podran seguir. Cal dir, però, que, en termes globals, els estudiants es matriculen anualment d'un nombre d'assignatures més petit que el que preveu el pla d'estudis.

D'altra banda, hi ha alguna deficiència en la informació (horaris, continguts, professors) de determinades assignatures.

Aquesta oferta àmplia comporta també una dispersió dels estudiants en assignatures i, per tant, dificulta la creació de grups d'estudiants que comparteixin un mateix itinerari acadèmic.

La posada en funcionament d'un sistema de matrícula semestralitzada ajudaria els alumnes a planificar els seus estudis de forma més racional.

La metodologia docent més utilitzada és la classe magistral. Caldria, doncs, fer un esforç per introduir noves tecnologies en la docència, ja que, tot i que existeix un campus virtual, el seu ús no està prou estès.

Quant a les pràctiques, els comitès d'avaluació han destacat un grau elevat d'absentisme, resultat de la poca importància que se'ls dona i de la seva concentració en divendres. Així mateix, han assenyalat una manca de coordinació entre professors de pràctiques i de teoria que no afavoreix l'organització dels coneixements.

La poca assistència a les classes i el nombre baix d'estudiants que es presenten als exàmens podrien venir condicionats per la dedicació parcial als estudis de força dels alumnes que cursen l'ensenyament. Tanmateix, la Facultat no disposa de cap estudi que quantifiqui aquesta situació.

La cultura de les tutories d'assignatura no està estesa, ni entre l'alumnat ni entre el professorat, bàsicament per una manca d'interès, tant dels professors com dels estudiants, i perquè no hi ha una bona comunicació professor-alumne. En canvi, l'ús de les tutories transversals, introduïdes recentment, per les quals un professor fa de tutor de quatre a sis estudiants al llarg de tot el programa formatiu, ha representat una iniciativa molt positiva, ja que facilita, d'una banda, l'orientació dels alumnes a l'hora de triar les matèries optatives i, de l'altra, el seguiment acadèmic de l'estudiant.

Actualment, el període d'exàmens dura quatre setmanes més dues de preparació. Això representa un temps excessiu i va en detriment de la necessitat d'incentivar el treball permanent de l'estudiant i l'avaluació contínua. De fet, les dues setmanes de preparació són una excusa perfecta perquè els estudiants concentrin el seu esforç en el darrer moment.

L'avaluació ha posat de manifest la densitat del pla d'estudis i, per tant, la primordialitat d'analitzar l'activitat d'estudi que el programa requereix per superar-lo amb èxit en el temps previst.

Dels resultats acadèmics cal dir, en primer lloc, que són baixos, especialment en algunes assignatures que esdevenen veritables "colls d'ampolla" i que provoquen que hi hagi classes amb un volum elevat de repetidors. Aquesta situació es tradueix en una proporció baixa d'alumnes que es graduen en el temps previst. Així mateix, el nombre d'abandonaments també és elevat.

Sorprenentment, la taxa de graduació és superior al volum d'entrada als estudis, fet que podria indicar o bé l'existència d'una bossa important de repetidors que acaba la carrera més tard o bé el transvasament d'estudiants de la titulació d'Economia a la d'ADE.

Finalment, cal dir que hi ha una bona relació entre el Deganat i el Consell d'Estudiants, que col·labora activament en molts projectes. No obstant això, la participació general dels alumnes en els afers de la Facultat i en les eleccions és mínima.

Taula 19. Distribució d'alumnes a la titulació. Curs 1998-1999

ADE, UAB	
Mitjana d'alumnes per grup de 1r curs	
Teoria	104
Pràctica	83
Mitjana d'alumnes de nou ingrés de 1r curs	
Teoria	74
Pràctica	59
Mitjana d'alumnes per grup 1r cicle	
Teoria	110
Pràctica	97
Mitjana d'alumnes per grup 2n cicle	
Teoria	74
Pràctica	72
Alumnes totals	1.651
Alumnes equivalents a temps complet	1.362

Taula 20. Resultats acadèmics. Curs 1998-1999

	ADE, UAB
Taxa d'èxit 1r curs	
1a convocatòria	63%
2a convocatòria	59%
Taxa d'èxit 1r cicle	
1a convocatòria	64%
2a convocatòria	62%
Taxa d'èxit 2n cicle	
1a convocatòria	71%
2a convocatòria	53%
Rendiment acadèmic	
1r curs	64%
1r cicle	63%
2n cicle	64%
Mitjana del nombre de titulats (1996-1999)	271
Taxa de graduació	1,13*

* Respecte del valor d'aquesta taxa, cal advertir que en el 2n cicle dels ensenyaments d'ADE es produeix una entrada d'estudiants que provenen d'Empresarials. També hi trasllats d'estudiants entre Economia i ADE dins el mateix centre.

Professorat

El nivell acadèmic del professorat permanent del Departament d'Economia de l'Empresa és alt, i també el de les seves relacions amb el món professional.

L'avaluació ha palesat una distribució de la plantilla de professorat, en què destaca l'elevada participació de professors associats. Aquesta situació, que s'ha valorat positivament, està determinada per la necessitat de comptar amb docents que siguin professionals amb experiència i amb presència directa en l'entorn econòmic i empresarial. En contrapartida, però, se situa la baixa implicació d'aquesta mena de professorat en la dinàmica de la Facultat i en les tasques de recerca.

En general, tal com passa també a l'ensenyament d'Economia, la docència del primer cicle la imparteix professorat jove, mentre que els professors amb més experiència es troben al segon cicle.

L'activitat docent dels professors és elevada i es controla rigorosament. L'avaluació del professorat, amb un sistema que té una llarga tradició a la Facultat, mostra uns nivells de satisfacció dels estudiants semblants als del conjunt de la UAB. Tot i així, aquests resultats repercuteixen poc en la reorganització i la millora de la docència en el cas dels professors que obtenen valoracions baixes.

Taula 21. Dedicació docent del professorat. Curs 1998-1999

	ADE, UAB
Professorat ordinari	40%
Catedràtics d'universitat	8,7%
Titulars d'universitat	28,9%
Catedràtics d'escola universitària	0%
Titulars d'escola universitària	2,7%
Associats	39,2%
Altres	20,5%

Instal·lacions

Atès que la valoració de les instal·lacions s'ha fet per al conjunt de la Facultat, els comentaris en aquest punt són els mateixos que els que es recullen al capítol anterior, dedicat a l'ensenyament d'Economia (vegeu l'apartat d'instal·lacions de l'avaluació de la titulació d'Economia a la UAB).

Relacions externes

La relació de la titulació amb empreses i organitzacions de l'entorn per desenvolupar el programa Universitat-Empresa és un dels punts forts més valorat pels comitès d'avaluació. Així mateix s'ha considerat positiu l'establiment del Fòrum Joan Oliu, integrat per empreses i organitzacions interessades a contribuir a ampliar les relacions de la titulació amb la societat.

La Facultat té signats 35 acords de cooperació amb 13 països diferents per dur a terme intercanvis en el marc del programa Sòcrates-Erasmus. També participa en el programa Quatre Motors d'Europa. Fruit d'aquests acords hi ha un nombre elevat d'estudiants forans que demanen cursar estudis a la Facultat (72 el darrer any)⁴ i d'estudiants de la UAB que marxen a l'estranger (44 el darrer any).⁵ En aquesta àrea, però, queden per resoldre alguns aspectes, especialment els que afecten els processos de convalidació.

D'altra banda, no es mantenen contactes amb els antics alumnes.

Recerca

En la docència d'ADE participen els tres departaments de la Facultat de Ciències Econòmiques i Empresarials. Com que la majoria de línies de recerca relacionades amb l'ensenyament d'ADE es desenvolupen al Departament d'Economia de l'Empresa, aquest apartat està dedicat, bàsicament, a l'anàlisi d'aquest departament. En tot cas, per a més informació sobre la qüestió es pot consultar l'apartat de recerca de la titulació d'Economia a la UAB.

En relació amb el Departament d'Economia de l'Empresa, l'avaluació ha posat en relleu que les línies de recerca estan actualitzades i responen a les necessitats reals de l'empresa. En aquest sentit, cal assenyalar la presència d'alguns professors considerats pioners en aquest camp. Ara bé, el nombre de professors associats que no es dediquen a la recerca limita les possibilitats d'incrementar la producció investigadora.

Tot i que hi ha una definició interna d'objectius dins els grups de recerca, potser caldria aprofundir en una planificació més global per a tot el Departament.

Finalment, cal destacar el programa de doctorat europeu Entrepreneurship and small business management, que es desenvolupa en col·laboració amb la Universitat de Växjö de Suècia. Aquesta iniciativa resulta molt interessant, tant pel contingut del programa com pel fet que hi participen estudiants de diversos països.

⁴ Aquestes dades són agregades per a tota la Facultat i inclouen tant l'ensenyament d'Administració i Direcció d'Empreses com el d'Economia.

⁵ Ídem.